

Forfatter: Palladius, Peder

Titel: Peder Palladius' Danske Skrifter

Citation: Palladius, Peder: "Peder Palladius' Danske Skrifter", i Palladius, Peder: *Peder Palladius' Danske Skrifter*, udg. af Lis Jacobsen , H.H. Thiele, 1911-1926, s. 150. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-palladius02val-shoot-idm139771561202096.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Peder Palladius' Danske Skrifter

III.

Som vi saa af Forordet, var Grundlaget for Palladius' Oversættelse en Afskrift, ikke et Tryk. Dette mærkes i Oversættelsen. Adskillige Fejl i denne skyldes utvivlsomt, at Palladius har læst et Ord urigtigt i Afskriften, andre at Afskriveren har gengivet Spangenberg's Text skødesløst.

Nogle Exempler.

S. 170 L. 19 ndf. hedder det: *Jeg vil vdøse iammerlige ord / oc it aluorlig klagemaal*, men Spangenberg har: *Ich wil ausgiessen schmerzliche wort/ vnd engstliche klage* (Orig. ^{*}–^{*} 151 kun: *verba doloris*). Det meningsløse *aluorlig* skyldes vel, at Palladius har læst Afskriftens *engstliche* som *ernstliche*.

S.174 L. 12 hedder det: *Du Gud est allene Gud*, men Spangenberg har: *Du Gott bist allein gut* = Orig. *solus deus bonus*. Ogsaa her skyldes Fejlen vel, at Palladius ikke har læst Afskriften rigtigt.

S. 181 L. 8 skriver Palladius: *hand er Sandhed/ aff huilken all Sandhed i Himmelen oc paa Jorden vdflyder oc formeris*, men hos Spangenberg hedder det for "udflyder og formeres": *fleust vnd genent wird* (Orig. kun: *nominatur*). Den danske Oversættelses "formeres" dvs. "forøges" for "benævnes" skyldes vel, at Afskriveren eller Oversætteren har læst *geneut* i Stedet for *genent*.

S. 184 L. 27 staar der: *Menniken er ligesom Græss/ oc lige som it visset Blomster*, mens Spangenberg har: *der mensch ist wie das gras/ vnd wie ein feldblume* (Orig. kun: *homo tanquam flos agri*). At *feld blume* i den danske Oversættelse er blevet til "en vissen Blomst", maa formentlig forklares ved, at Palladius (eller Afskriveren) har læst *feld blume* som *falb blume*; men man undres over, at den bibelkyndige Biskop ikke har elimineret Fejlen, ihukommende Salmens Ord: *It menniske er.. lige som Gress/... som it Blomster paa marcken*.

Ligesom Aarsagen til de her nævnte Fejl jo utvivlsomt er, at der har ligget en Afskrift mellem Spangenberg's Text og Palladius' Oversættelse, saaledes maa ogsaa de ikke faa Overspringninger i denne forklares som Skødesløshed fra Afskriverens Side. Det er foran (S. 149) nævnt, hvorledes Slutningsbønnen ved en saadan Overspringning er blevet ganske ødelagt. Et andet Exempel skal her anføres. I Udlægningen af 3. Vers skriver Savonarola: "Og da du er barmhjertig, hvad er du da andet end Barmhjertigheden selv? *Men hvad er jeg andet end Nøden selv?* Se, derfor, o Gud, du evige Barmhjertighed, se mig, som er Nøden selv, for dit Aasyn! Hvad vil du gøre, o 152 Barmhjertighed? dog vel din egen Gerning? Skulde du kunne vige fra din egen Natur? *Og hvad er din egen Gerning?* At ende Nøden og at hjælpe den, som lider Nød". I Palladius' Oversættelse er de to fremhævede Sætninger sprunget over (se ndf. S. 171 L. 6-11), saa den fastbyggede Aarsagsrække brydes; og denne Fejl maa være indkommet ved Afskriften, thi hos Spangenberg findes alle Led (... *Was bin ich/ denn die dürfftigkeit selbs?... Was ist dein werck?..*)

Af lignende Art som Overspringninger er meningsforstyrrende Ombytninger af Ord. S. 172 L. 8-9 staar der hos Palladius: *forbarme dig offuer mig.. at du vender dig til mig / vdsletter mine Synder*. Den fremhævede Sætning maa opfattes, som om Synderen beder Gud vende sig til ham dvs. ikke glemme ham; men i Spangenberg's Oversættelse lyder den: *das du mich zu dir bekerest* (= Orig. *vt me ad te convertas*), altsaa: at du vender mig til *dig*, d. v. s. at du gør mig gudhengiven.

S. 190 L. 2-4 har Palladius: *Smaa oc foractelige gaffuer ere de legemlige oc forgenglige ting/ Men store oc kaastelige gaffuer ere alle Aandelige oc legemlige ting*. Fejlen, som jo er aabenbar, skyldes, at Palladius tankeløst er kommet til at gentage *legemlige* i andet Led. Spangenberg har: *geistliche vnd ewige dinge* = Orig. *spiritualia*.

S. 197 L. 9 staar der: *du hjælper alle dem som haabe oc tro paa mig*; dette overraskende Udsagn skyldes ogsaa fejl Opfattelse af Spangenberg's Text, som har: *du hilffst alle denen/ die in dich hoffen vnd vertrawen*.

De Tilfælde, i hvilke Uoverensstemmelserne med Spangenberg's Oversættelse skyldes - eller kan skyldes - Skødesløshed i Afskriften, er dog faa imod dem, i hvilke Fejlene kun kan forklares ved Palladius' svigtende Kundskab i det tyske Sprog. Herpaa saa vi adskillige Exempler i Oversættelsen af Ochino's Mærkelige Bønner (se foran S. 89 flg.). Gengivelsen af Spangenberg's Oversættelse er endnu mindre fuldkommen. Nogle enkelte Samstillinger 153 mellem Palladius' danske Oversættelse og Spangenberg's tyske vil være tilstrækkeligt til Vidnesbyrd herom.

I Skildringen af Peders Fejghed skriver Savonarola: "dog vovede han ej at træde frem for Menneskene, fordi han af Erfaring kendte sin egen Skrøbelighed, havde prøvet sin egen Svaghed" (*nec tamen in publicum prodire audebat, experientia quippe didicerat fragilitatem suam, probauerat infirmitatem*). Dette gengiver Spangenberg rigtigt: *Er hett aus erfahrung seine schwachheit erlernet/ vnd mit der that seine gebrechlichkeit*

erfunden; men Palladius opfatter *erfarung seine schwachheit* som en objektiv Genetiv og oversætter: *Hand lerte aff hans skrøbeligheds forfaring oc haffde fundet hans skrøbelighed met Gerningen* (ndf. S.193 L. 12-14)!1 Mens her en Akk. er opfattet som Gen., er i Oversættelsen S. 203 L. 24 Gen. opfattet som Nom. Stedet lyder hos Palladius: *Huor er den første Christen Tro / dygdelig Leffnet oc Gerninger*; hvilket jo maa forstaas som tre sideordnede Led: den første kristne Tro, dydigt Levned og (gode) Gerninger, men dette er urigtigt; thi Spangenberg's Oversættelse har: *wo ist der ersten Christen glaube/ tugenthafftig leben vnd wercke*, hvad der ogsaa svarer til Originalens: *vbi primorum Christianorum virtutes et opera*. 2

Ofte skyldes Uklarheden i den danske Oversættelse Sprogets mangelfulde Udvikling af Abstrakter. Betragtningerne over 15. Vers begynder saaledes i Originalen: "Regn mig ikke dette til Formastelighed" (*temeritati*); det sidste Ord gengives af Spangenberg ved *thorheit vnd vermessenheit*, hvilket Palladius oversætter ved *daarlighed oc berømmelse*, skønt "Berømmelse" i 16. Aarh. ligesom i 20. ^{*} ^{*} 154 brugtes i meliorativ Betydning = "Pris", "Ros".1 I Betragtningerne over 10. Vers skriver Savonarola: "Nu adlyder Kødet ikke Aanden, men Aanden Kødet" (*Jam non caro obedit rationi, sed ratio carni*); dette gengiver Spangenberg: *Das fleisch ficht wider den geist/ die sinligkeit wider die vernunfft*. Palladius oversætter *die sinligkeit* ved *sindet*, hvad der gør Meningen tvetydig, fordi *Sindet* ikke alene bruges om "Sanserne", men ogsaa om "Sjælen, Tanken" (= ty. *gemüt*); saaledes oversættes I Ex. Rom. 7.23: *men ieg seer en anden Lou i mine limmer/ som strider imod den Lou / der er i mine Sind* (S. 179 L. 8-9), Spangenberg: *in meinem gemüte*. Det sidste Sted er det saa meget vanskeligere at opfatte rigtigt, som Plur. er brugt for Sing. Ved "mine Sind" har Læseren maattet forstaa "mine Sanser", ikke "min Sjæl".2

Den lidet tilfredsstillende Maade, hvorpaa Palladius har gengivet Spangenberg's Oversættelse, skyldes da, som de anførte Exempler vil have vist, delvis at hans Grundlag ikke har været selve Spangenberg's Oversættelse, men en - ofte skødesløs - Afskrift af denne. For en ikke uvæsentlig Del maa dog Skylden for den uheldige Gengivelse gives Palladius' mangelfulde Forstaaelse af den tyske Text og hans ringe Evne til, selv hvor han forstod den, at nyskabe den i dansk Sprog.3 Det er utvivlsomt, at dette ^{*} ^{*} ^{*} 155 hænger sammen med, at han ligesom Spangenberg stod fremmed overfor den religiøse Lidenskab, der havde fundet Udtryk i Originalens stærkt personligt bevægede Sprog.